

БІПОЛЯРНІСТЬ ВЕКТОРІВ ІНТЕГРАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Питання інтеграції України у європейський простір, як нині, так і до сьогодні, вважається вельми дискусійним. Хтось із науковців дотримується думки, що градуалістський підхід українського розвитку іще не досяг свого апогею, і українці іще не готові до інтеграції, а хтось навпаки, відсутність даних процесів пояснює простою пасивністю і незацікавленістю громадян політичним життям. Така певна невизначеність формує необхідність дослідження цих особливостей, яка б дала змогу глибше зрозуміти сутність проблем, що загострилися у суспільстві, і допомогти знайти шляхи їх адекватного розв'язання.

Останнє двадцятиріччя минулого століття характеризується помітним розпадом біполярної світової системи, у тому числі економічної. Така біполярність базувалася на паралельному існуванні двох принципово відмінних за основою, цілями і способами організації соціально-економічних стосунків систем розвитку: капіталістичної та соціалістичної. Саме це формувало базис двох полюсів світової спільноти в цілому і світової економіки зокрема.

У світлі зазначених історичних особливостей розвитку, Україна, навіть будучи географічним центром Європи, розвивалася саме на пограниччі західного і східного світів і протягом тривалого періоду часу знаходилася у сфері економічного і політичного впливу декількох центрів світової спільноти. Все це сформувало українську етнокультурну специфіку – сукупність життєвих установок, орієнтирів, ідеалів, культурних традицій, що вважаються найбільш характерними й важливими для народу і які проявляються в регіональних політичних культурах, які акумулюючи весь історичний досвід територій, стали головними детермінантами їх політико-економічного досвіду. Зокрема, Схід та Захід в Україні уособлюється двома важливими регіональними центрами України: Донбасом та Галичиною (відповідно), кожен з яких характеризується своєрідним геополітичним розташуванням, особливим історико-політичним досвідом і соціокультурною своєрідністю, що становить особливі політичні субкультури нашої країни.

У свідомості народу України, як Схід, так і Захід сприймаються суперечливо. З одного боку, Схід – це робітничий край шахтарської слави, край металургів і хіміків, край із значним науковим і культурним потенціалом. З іншого боку, Донбас розцінюється багатьма, як спадкоємець цілком освоєного, але певною мірою дикого й небезпечного простору, що стало однією з причин, які поставили нашу країну перед небезпекою внутрішнього розколу.

Захід для багатьох – регіон з надзвичайно поширеним простором націоналістичних ідей, взятих на озброєння різними політичними силами з метою завоювання собі прихильників серед української громадськості. Взагалі, Галицький націоналізм – регіональний різновид націоналізму, що базується на певних відмінностях світогляду, спричинених історико-політичними обставинами [1]. Таким чином, модель побудови модерної української нації на Заході України це – модель етнонації. Проблема поліетнічності вирішується за схемою: домінуючий/титовий етнос – етнічні меншини. В культурній сфері – це дерусифікація країни, не заперечення прав національних меншин на культурний розвиток, але ці права витісняються в приватну сферу.

Оскільки, починаючи з 2004 року, і всіма політичними подіями, що з ним пов'язані, Схід – Донбас, відігравав роль одного з ключових політико-економічних плацдармів, за який політичні сили найрізноманітнішої орієнтації вели боротьбу, і яка, нажалі, звелася до прямого протистояння цих сил, виникла наступна проблема: готовності Європи до

інтеграції України, яка вимагає вирішення. Адже Європейська спільнота повинна концептуально переавантажитись і бути готовою до приєднання специфічної, етнокультурної України не декларативно чи формально.

Шлях інтеграції України не може копіювати моделі Польщі, Угорщини та інших країн, а, очевидно, повинен бути виключно індивідуальним, з урахуванням українських реалій. Для України іще однією такою реалією є її політико-економічна маргінальність, яка проявляється у головній відмінності сучасного українського суспільства від західного, а саме в тому, що в нашій країні маргінали складають більшість, а не меншість населення. Ізоляція та низька соціальна активність, будучи наслідками бідності, виступають і основними її джерелами. Витіснення людей з економічної сфери, соціальна ізольованість, призводять до відсутності механізмів впливу громадськості на процес прийняття рішень [2].

Одним із видів маргінальності є її структурна маргінальність, що належить до політичного, соціального й економічного безсилля деяких позбавлених прав або поставлених у невідгдане становище сегментів суспільства. Сьогодні в українському суспільстві 78 % населення зазначає, що їм не вистачає державного захисту від зниження рівня життя; 69 % - порядку у суспільстві та дотримання чинних у країні законів; 68 % - стабільності в державі та екологічної безпеки; 67 % - впевненості у власному майбутньому і можливості дати дітям повноцінну освіту. Сучасних економічних знань та роботи, що влаштовує, не вистачає 46 % громадян. Деяко адаптованими можна вважати 24 % населення, яким вистачає вміння жити в нових суспільних умовах [3].

Іще одна істотна відмінність, українського середовища від західного полягає у подачі та сприйнятті інформації. Зокрема, більшість політологів, соціологів зазначають, що, коли бувають у європейських країнах і дивляться там новини, наприклад, на німецьких телеканалах, розуміють, що українські телеканали позбавляють глядача світового контексту, вони говорять про Україну поза будь-яким контекстом, наче вона існує сама по собі й наче глобальна політика відсутня. І це роблять не лише телеканали, але й загалом усі українські медіа. Дана особливість більше наближає нас до Сходу, від якого ми так прагнемо відійти і значно віддаляє від Заходу.

Отже, в Україні біполярність векторів інтеграційного розвитку пов'язана, в першу чергу, з одного боку, зі стосунками із Заходом та Сходом світу, з іншого, зі стосунками між Заходом та Сходом України, що пояснюється специфічністю українського історичного розвитку і його етнокультурною особливістю.

Список використаних джерел

1. Громакова Н.Ю. Галицький націоналізм та міф Львова. // Стосунки Сходу та Заходу України: минуле, сьогодення та майбутнє: Матер. Всеукр. конф., Луганськ, 25-26 травня 2006 р. – Луганськ: Знання, 2006. С.282-291.
2. Коваліско Н. В. Основи соціальної стратифікації: Навчальний посібник. - Львів, 2007. – С. 229-230.
3. Мельник Я. Пролегомени до українського дискурсу: етнокультурний, політичний та лінгво-семіотичний аспекти / Ярослав Григорович Мельник, Наталія Володимирівна Криворучко. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, 2012. – 259 с.